

5. Temat: Emigracja z ziem polskich na przełomie XIX i XX wieku¹

Cele kształcenia — wymagania ogólne

Uczeń:

- Umie wyszukiwać informacje w różnych źródłach (tekst, materiał ikonograficzny),
- Potrafi analizować i interpretować teksty źródłowe oraz materiały ikonograficzne,
- Potrafi selekcjonować informacje źródłowe i wyciągać z nich wnioski,
- Umie wyjaśnić zależności przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń.

Cele kształcenia — wymagania szczegółowe

Uczeń:

- Rozumie przyczyny emigracji z przełomu XIX i XX w.,
- Potrafi wskazać tereny, z których emigrowali Polacy na przełomie XIX i XX w. oraz kierunki ich migracji,
- Potrafi przedstawić warunki, w jakich podróżowali emigranci,
- Zna problemy, z jakimi spotykali się emigranci osiedlający się w nowych krajach,
- Umie scharakteryzować obraz typowego emigranta z przełomu XIX i XX w.

Metody

- Elementy wykładu,
- Praca z tekstem źródłowym,
- Praca w grupach,
- „Burza mózgów”,
- Dyskusja słoneczna,
- Element dramy (wywiad w roli).

Środki dydaktyczne

- Teksty źródłowe,
- Karty okrętowe,
- Karty informacyjne dołączane do kart okrętowych wysyłanych przez emigrantów do krewnych w kraju,
- Ulotki biur podróży,
- Listy emigrantów z USA i Brazylii.

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie

- Nauczyciel podaje temat, określa metody pracy i objaśnia pojęcia: emigracja, imigracja, naturalizacja.

2. Rozwinięcie

- Uczniowie są podzieleni na grupy, każda z grup otrzymuje inny tekst źródłowy. W ramach grup uczniowie piszą na kartkach odpowiedzi, które są oceniane

¹ Lekcja przeznaczona jest dla klasy III gimnazjum.

merytorycznie, a następnie wybierane są z nich najtrafniejsze, na następujące pytania:

1. Kto decydował się na emigrację na przełomie XIX i XX w.?
 2. Dlaczego Polacy decydowali się emigrować na przełomie XIX i XX w.?
- Uczniowie są podzieleni na grupy, z których każda otrzymuje inny tekst źródłowy. Wszystkie grupy otrzymują jednakowe pytania, nad którymi pracują zespołowo. Odpowiedzi przedstawia w imieniu grupy jej przedstawiciel. Pytania do tekstów:
 1. Z jakich terenów pochodzili emigranci?
 2. Jakie kraje były celem emigracji Polaków?
 3. Jak wyglądała podróż do nowego kraju?
 - Na podstawie materiałów źródłowych uczniowie opisują zachowania emigrantów po przybyciu do nowego kraju — uczniowie są podzieleni na grupy, każda z grup otrzymuje inny tekst źródłowy oraz pytania do niego, krótką wypowiedź przygotowaną przez zespół przedstawia w imieniu grupy jej przedstawiciel. Pytania do tekstów:
 1. Jakie było pierwsze wrażenie polskich emigrantów po dotarciu do celu podróży, co ich szczególnie zaskoczyło?
 2. Jakie napotkali trudności związane z adaptacją w nowym środowisku?
 3. Jak zorganizowali sobie życie w nowym kraju?
 4. Jakie były ich relacje z krajem ojczystym?
 - Nauczyciel proponuje, aby trzy osoby weszły w rolę emigrantów, którzy po latach przyjeżdżają w odwiedziny do rodzinnej miejscowości, pozostali uczniowie wchodzą w rolę krewnych, sąsiadów i znajomych, którzy przybyłym zadają pytania, np.:
 1. Co robił przed wyjazdem za ocean?
 2. Dlaczego wyjechał?
 3. Jak wspomina podróż? (co wspomina najgorzej, a co najlepiej?)
 4. Jak wspomina pierwszy okres pobytu w nowym kraju?
 5. Gdzie zdecydował się osiedlić i dlaczego?
 6. Czym zaskoczył go nowy świat?
 7. Czy tęsknił za rodziną i rodzinną wsią?
 8. Czy zostanie w kraju? Dlaczego?

3. Podsumowanie

- Uczniowie odpowiadają na pytanie: jaki był typowy polski emigrant z przełomu XIX i XX w.? Uczniowie piszą odpowiedzi na karteczkach (maksymalnie trzy odpowiedzi). Dwoch uczniów układa je w słoneczko, którego promienie tworzą jednakowe cechy.
- Prowadzący podsumowuje zajęcia (przyczyny, fazy i kierunki emigracji, dane o liczbie emigrantów).